

ELS APROFITAMENTS AGRÍCOLES DEL BAIX Penedès

per JOSEP IGLÉSIES

Membre de la Reial Acadèmia
de Ciències i Arts de Barcelona

IDEA SUCCINTA DE LA RODALIA

Ajustem el Baix Penedès a l'extensió que li va assenyalar la Ponència de la Divisió Territorial de la Generalitat l'any 1935. Constitueix el fragment posat més a garbí de la comarca física del Penedès i així mateix l'extrem d'aquesta banda de la Depressió Prelitoral Catalana, la qual s'esbatana al mar als termes de Sant Vicenç de Calders i el Vendrell, en desaparèixer la Serralada Litoral que la'n separa. En l'ordre local es mostra flanquejat per la serra del Montmell al nord, les de Santa Cristina i Albinyana a ponent, les quals formen part de la indicada Serralada Prelitoral i departeixen del Camp de Tarragona. Té el mar al migdia i per llevant no té límit físic concret, soldat i confós com és amb la resta de la comarca del Penedès, tant a la part plana com a la de muntanya. Per aquesta banda llevantina no hi ha altre confí a establir que aquell d'ordre humà que es deriva de l'assistència dels veïns de cada poble als mercats del Vendrell o de Vilafranca.

La zona que hem de considerar més característica ens la proporciona el fons de la fossa o canal que centra el Baix Penedès. Aquesta és una mena de plana lleugerament decantada des dels 166 metres d'altitud de l'Arboç fins al nivell del mar, amb el Montmell dreçat a 861 metres (1) a l'una banda i els darrers estreps de la Serralada Litoral o de Marina, que dins de la rodalia solament aconseguixen els 222 metres d'altitud. A la costa de Sant Salvador es solda la fossa anteriorment indicada amb la plataforma litoral dels termes de Calafell i Cunit, redossats cara al mar a la Serralada de Marina.

El fons de la depressió és recobert per un mantell quaternari posat damunt d'un basament d'argiles miocèniques, les quals afloren en petites clapes i es manifesten principalment al basament de les ereccions cretàcies de cada costat,

(1) Hidrogràficament també formen vèrtex, amb el Baix Penedès, el Montagut alçat a 962 metres d'altitud, i el Formigosa a 995 metres, però ambdós són totalment dins el terme municipal de Querol, que pertany a l'Alt Camp de Tarragona.

o sigui dels contraforts de les dues serralades. Litoral i Prelitoral que estructurin el Penedès.

Anualment el Baix Penedès recull entorn dels 500 mm de pluja, repartits en un 18 % a l'hivern, un 25 % a la primavera, un altre 18 % a l'estiu i un 39 % a la tardor. La temperatura a l'interior ofereix una mitjana de 14,20°, amb una mitjana de mínimes entorn dels 3°, i de màximes entorn dels 37°.

Els cursos d'aigua són molt pobres i discontinus, reduïts a la riera de la Bisbal o del Vendrell, que es forma a la vall de la Joncosa en el Montmell, i la riera de Marmellar que procedeix del Montagut i va a confluïr al riu Foix. Hi ha alguns altres cursos d'aigua insignificants, d'extensió molt reduïda i generalment eixuts, que procedeixen del cara-sol de la Serralada Litoral i desaiqüen directament al mar. A les proximitats del vèrtex de xaloc de la rodalia, hi ha l'embassament del riu Foix, les canalitzacions del qual, dins el Baix Penedès, solament aprofiten a una petita part del terme municipal de Cunit.

Els cultius són gairebé en la seva totalitat de secà, s'ajusten naturalment al clima i són en gran preponderància els més característics de la Mediterrània: blat, vinya i oliveres com a essencials, amb complement de garrofers i ametllers i, amb molta menys quantia, d'avellaners.

CARACTERÍSTIQUES DELS TERMES MUNICIPALS

Les dades que ens proposem presentar ens són subministrades per termes municipals. Cal, però, advertir que el conjunt dels que estimem que constitueixen el Baix Penedès no coincideix amb la superfície que ens caldria atribuir-li si, prescindint de la distribució dels ajuntaments, anéssim a cercar-li un ajust orogràfic o hidrogràfic. Comencem per dir que, per la part de muntanya, el terme de Querol —localitat compresa dins l'Alt Camp— agafa una llenca considerable d'aiguavessants de la riera de Marmellar, amb els caserius de Bonany i Valldossera, que hauríem de considerar penedesencs. Per semblant, el terme municipal d'Aiguamúrcia —també de l'Alt Camp— profunditza dins el Baix Penedès, incorporant-se els veïnats de Selma i el Pla de Manlleu. En sentit contrari, el terme municipal del Montmell s'introdueix en els aiguavessants del riu Gaià —considerats del Camp de Tarragona— en la capçalera dels barrancs de Pedrafita i Can Ferrer. A la plana resulta irregular l'exclusió dels veïnats de Gornal i Clariana, interposats entre Bellvei i l'Arboç, per tal com pertanyen al municipi de Castellet, que és assignat a Garraf.

La desigualtat, quant a extensió dels termes municipals, va dels 4,65 quilòmetres quadrats del terme de Llorenç, que és el més minso, als 72,59 qm² del Montmell. A aquest darrer el segueix en extensió el Vendrell amb 36,43 quilòmetres quadrats.

Hi ha tres termes municipals en contacte amb la costa. Són els del Vendrell, Calafell i Cunit, amb desnivells que ascendeixen fins a 313 metres el primer, 222 metres el de Calafell, i 185 el darrer. El terme del Montmell és l'únic que podem considerar com a francament muntanyenc, totalment emplaçat dins la Serralada Prelitoral. Va dels 300 als 861 metres d'altitud. Els termes municipals d'Albinyana, la Bisbal del Penedès i Sant Jaume dels Domenys recolzen en contraforts, amb altures màximes de 380 metres el primer, 544 el segon i 500 el tercer, per bé que tots tres tenen fragments planers, situats entre cent i dos-

cents metres. Santa Oliva, Banyeres, Llorenç, l'Arboç i Bellvei es situen al fons de la depressió prelitoral, entre els 60 i els 180 metres d'alçada.

La suma de les superfícies municipals, que resulta de la recana de 1963, dona per al conjunt del Baix Penedès 25.937 hectàrees, 90 àrees i 37 centiàrees, les quals resulten ésser 4,69 quilòmetres quadrats inferior a la suma atribuïda als mateixos termes per l'Institut Nacional d'Estadística.

	<i>Cadaastre</i> Hectàrees àrees, centiàrees	<i>I.N.E.</i> km ²	<i>Diferència</i> km ²
Albinyana	1.939 19 38	19,46	+0,07
Arboç, L'	1.348 90 00	14,17	+0,68
Banyeres	1.181 14 28	12,14	+0,33
Bellvei	827 09 62	8,47	+0,20
Bisbal, La	3.195 67 57	32,59	+0,63
Calafell	1.970 69 55	19,84	+0,13
Cunit	957 59 43	9,72	+0,14
Llorenç	437 77 22	4,65	+0,27
Montmell, El	7.220 03 25	72,59	+0,39
Snt. Jaume	2.428 21 36	24,46	+0,18
Sta. Oliva	941 52 12	9,54	+0,12
Vendrell, El	3.490 06 59	36,43	+1,53
	25.937 90 37	264,06	+4,68

LES SUPERFÍCIES CULTIVADES

De les 25.937 hectàrees que figuren cadastrades al Baix Penedès, solament se'n cultiven 12.874, amb 76 àrees i 80 centiàrees, cosa que representa el 49,63 % de la superfície de la rodalia considerada. Allí on s'aprofita agrícolament amb major afany la superfície jurisdiccional, és als municipis de Llorenç (94,73 %), Banyeres (88,80 %), l'Arboç (84,86 %), Sta. Oliva (83,09 %) i Bellvei (79,33 %), que són els mateixos que hem assenyalat com a posseïdors d'extensions planeres per tal com són ben situats al fons de la depressió. Per contra, aquells que ofereixen els coeficients de cultiu mínim, són els ajuntaments del Montmell (15,03 %), Sant Jaume dels Domenys (33,97 %), la Bisbal (46,38 %) i Albinyana (46,98 %), que hem declarat com a semimuntanyencs. Ofereixen un terme mitjà, entre els dos grups, els coeficients de Calafell (49,40 %), Cunit (50,18 %) i el Vendrell (69,90 %), que, per bé que confinen amb la costa, enfilen també una part dels seus termes en les muntanyoles que els fan de respallter.

La comparació amb l'amillarament dels inicis del present segle, permet deduir que hi ha hagut una disminució de cultius d'un 20 % en el conjunt comarcal. On l'abandó de superfícies treballades ha estat més intens és als termes de característiques més muntanyenques, sobretot al del Montmell, on la minva sobrepasa el 39 %. Hi ha també tres ajuntaments de característiques planeres —l'Arboç, Bellvei i Sant Jaume—, que, segons els padrons fiscals, han experimentat lleugers guanys en terres de cultiu.

ELS REGADIUS

Els terrenys irrigats del Baix Penedès proporcionen, segons el padró fiscal, un coeficient de l'1,97 % dels espais agrícolament aprofitats. Ja hem dit que la rodalia no compta amb cap curs d'aigua de doll estimable. La poca aigua que porten els torrents procedents de les parts muntanyenques, en arribar a la plana, és avarament captada fins a deixar el llit eixut.

El terme més ric en regadius és Santa Oliva, el qual, en atribuir-se 52 hectàrees de regadiu, obté un coeficient del 6,74 % del sàtiu. En xifres absolutes segueix Banyeres, que declara regar 32 hectàrees, per bé que el seu coeficient damunt del conjunt cultivat és sols d'un 3,09 %, inferior per exemple al de Cunit, que amb sols 18 hectàrees regades s'atribueix l'índex del 3,88 %, i també al de Llorenç, que amb 14 hectàrees de regadiu obté el 3,57 % del llauró. Aquests ajuntaments, junt amb el de Bellvei (2,54 %), es poden donar per relativament afavorits en regadiu dins del rodal, puix que estan per damunt del quocient del seu conjunt. Els altres set termes municipals tenen índexs inferiors a la mitjana indicada. El més eixut, segons les dades consignades al cadastre, és La Bisbal, que solament rega el 0,57 % de la seva terra cultivada, seguit de Calafell, que en rega el 0,93 %.

<i>Regadiu (1)</i>	<i>Fruiters de regadiu</i>	<i>Obratge de regadiu</i>	<i>Avellaners de regadiu</i>	<i>Horta</i>	<i>Total regadiu</i>
Albinyana	—	17 45 14 (1,91)	—	—	17 45 14 (1,91)
Arboç, L'	2 14 44 (0,18)	14 62 18 (1,27)	—	—	16 76 62 (1,46)
Banyeres	2 92 50 (0,27)	29 57 89 (2,82)	—	—	32 50 39 (3,09)
Bellvei	2 58 85 (0,39)	14 09 43 (2,14)	—	—	16 68 28 (2,54)
Bisbal, La	—	8 56 33 (0,57)	—	—	8 56 33 (0,57)
Calafell	—	9 08 62 (0,93)	—	—	9 08 62 (0,93)
Cunit	—	18 67 37 (3,38)	—	—	18 67 37 (3,88)
Llorenç	—	14 82 73 (3,57)	—	—	14 82 73 (3,57)
Montmell, El	—	19 03 08 (1,75)	00 48 47 (0,04)	—	19 51 55 (1,79)
Snt. Jaume	—	18 00 23 (1,23)	—	—	18 00 23 (1,23)
Sta. Oliva	00 62 71 (0,08)	52 17 96 (6,66)	—	—	52 80 67 (6,74)
Vendrell, El	3 73 56 (0,15)	25 89 06 (1,06)	—	1 88 17 (0,07)	29 62 62 (1,21)
	12 02 06 (0,09)	242 00 02 (1,87)	00 48 47 (0,0003)	1 88 17 (0,01)	254 50 55 (1,97)

(1) S'indiquen hectàrees, àrees i centiàrees.

Les xifres entre claudàtors expressen els percentatges damunt del conjunt dels conreus.

La comparació amb l'amillament del principi de la present centúria permet deduir que el regadiu, per bé que modestament, ha augmentat a tots els termes municipals, menys als del Montmell i el Vendrell. En el primer sembla que ara es rega la meitat de la superfície que es regava l'any 1900.

El patró de l'estima agrícola permet consignar l'existència d'horta relativament considerable a la part baixa immediata al nucli urbà del Vendrell, i d'avellaners de regadiu al municipi del Montmell, de fruiters igualment de regadiu a l'Arboç, Banyeres, Bellvei, Santa Oliva i el Vendrell. Als altres municipis s'esmenta en l'ordre fiscal l'existència d'una «labor de riego», que ofereix una interpretació més litigiosa.

EL SECA

Dels coeficients que hem indicat per al regadiu, és fàcil deduir l'enorme preponderància que atenyen els cultius de secà al Baix Penedès. El promedi dels dotze ajuntaments proporciona en treballs de secà el 98,02 % del llauró cadastrat. La rogalia cultiva 12.620 hectàrees, 26 àrees i 25 centiàrees en aquesta modalitat agrícola, i en el curs del present segle ha deixat en abandó un 19,51 % de les que havia declarat com a llaurades en cloure la centúria passada. Actualment en set termes municipals es sobrepassa el 98 % del sàtiu cultivat en secà, en altres quatre es sobrepassa el 96 % i solament en un es redueix aquesta modalitat al 93,25 %, índex que constitueix el mínim.

A continuació ens plantejarem la distribució a la qual està ajustada la terra conradissa de secà.

LA SEMBRA

En el conjunt de la rogalia, és la terra campa la que avui obté el coeficient més alt de cultiu, amb el 35,67 % del llauró. Les xifres absolutes proporcionen 4.593 hectàrees, 51 àrees i 2 centiàrees de superfície sembrada en eixut. En el curs dels seixanta-tres anys primers de la present centúria aquest tipus de cultiu ha ascendit en un 8,73 % en el conjunt del rodal.

En l'actualitat, el coeficient municipal màxim de sembra el proporciona Cunit, amb el 62,28 %, per les 299 hectàrees, 28 àrees i 27 centiàrees que li dedica, seguit de Bellvei, que sembra en secà el 48,35 % dels seus cultius. En xifres absolutes, la major superfície la proporciona Sant Jaume dels Domenys, amb 585 hectàrees, 17 àrees i 62 centiàrees, que solament li donen un índex del 40,21 %, seguit de l'Arboç, que amb 534 hectàrees, 26 àrees i 42 centiàrees de terra campa, aconsegueix un quocient del 46,66 %. A continuació ve el Vendrell, que explota en sembra 430 hectàrees, les quals li confereixen el factor 17,63 %, que resulta ésser el més baix entre els que corresponen als dotze municipis que venim considerant.

A partir de la primera dècada del segle, en nou termes municipals la sembra ha experimentat un increment, i en els altres tres una minva. Els expandiments més notables cal consignar-los als termes municipals de Sant Jaume dels Domenys, l'Arboç i Albinyana, i les disminucions a remarcar al Montmell i Calafell.

En l'actualitat es tendeix a sembrar més ordi que blat, sobretot als termes municipals de la part plana de la comarca.

LA VINYA

A la primera dècada del segle la vinya mantenia un predomini absolut al Baix Penedès, amb 9.494 hectàrees sobre les 12.874 que constituïen la totalitat dels cultius i un coeficient del 59,60 %. Ara aquest índex ha davallat al 30,84 %, per les 3.970 hectàrees, 56 àrees i 88 centiàrees que dedica a ceps. Ha reduït la vinya a més de la meitat.

El terme muntanyenc del Montmell, amb 426 hectàrees, 61 àrees i 78 centiàrees, és aquell on l'índex de vinya s'ofereix més alt en fixar-se al 39,30 % del llauró. A raó del factor determinant, darrera l'anterior municipi, segueix Sant Jaume dels Domenys, el qual amb 550 hectàrees de ceps ajusta un 37,81 % de percentatge. Advertim que Sant Jaume i també el Vendrell (549 hect.) i la Bisbal (527 hect.), en xifres absolutes proporcionen superfícies de vinya majors que el Montmell, per bé que llurs coeficients (22,53 % i 35,58 %) li siguin inferiors. L'índex mínim el dona Cunit amb sols 96 hectàrees, que permeten calcular la proporció del 20,07 % de les terres de labor del municipi.

En el segle passat, el predomini absolut de la vinya, no solament es manifestava en les dades globals de la rodalia, sinó igualment en les particulars de cada un dels termes municipals. Ara la vinya no apareix com a majoritària absoluta en la superfície territorial de cap ajuntament. Solament té una majoria relativa minsa a la Bisbal, el Montmell, Cunit i el Vendrell, superada en els altres vuit municipis per la terra campa, malgrat que es presentin associades, no solament ambdues, sinó també amb l'arbrat fruïter de secà. En la dècada 1900-1910, l'índex més alt de vinya el tenia l'Arboç amb el 76,50 % per les 840 hectàrees que tenia plantades de ceps. Ara aquest terme solament serva vinya en 404 hectàrees, amb un quocient del 35,29 %. En xifres absolutes, l'any 1900 el mínim de vinya el trobàvem al petit terme municipal de Llorenç, amb 285 hectàrees que li proporcionaven un 60 % del sàtiu, el qual ara ha davallat al 21 %. Al Baix Penedès, igual que a la majoria de les altres contrades meridionals catalanes, el cep ha estat la gran víctima de l'evolució dels conreus i el seu retrocés no sembla pas deturat.

L'OLIVERA

L'olivera apareix a tots els termes municipals, junt amb la sembra, la vinya i l'ametller, de vegades sola i altres en alternança o bé formant antara amb els altres cultius. En el conjunt de la rodalia es cultiven 1.711 hectàrees, 9 àrees i 20 centiàrees d'oliveres, amb un coeficient del 13,29 %. En allò que va de segle, aquest fruïter ha augmentat superfícies en un 82 %, puix que a l'inici de la present centúria consta en els padrons agrícoles que solament s'expandia en 940 hectàrees, amb un coeficient del 5,90 % sobre el llauró. Aleshores la màxima superfície que un municipi cedia a les oliveres, la trobàvem a la Bisbal, amb 300 hectàrees; i precisament ara trobem que, a la jurisdicció de la Bisbal, s'ha arrencat aquest arbre en 48 ídem, reduint el seu cultiu a 252 hec-

tàrees, o sigui en un 17 %. Però això no li priva que continuï oferint, en xifres absolutes, la màxima superfície d'aquest conreu. La segueix el Vendrell, que dona a l'olivera 242 hectàrees, i el Montmell, que n'hi assigna 240.

El coeficient municipal més alt és el de Llorenç, que es fixa en el 23,96 %, calculat sobre les 99 hectàrees que destina a oliveres, seguit del Montmell, que obté el factor 22,20 %. És precisament al Montmell on sembla que l'olivera ha obtingut el major increment en allò que ha transcorregut del segle, puix que ha ampliat aquest conreu en 140 hectàrees sobre el centenar que en declarava a l'inici de la centúria. El coeficient mínim d'oliveres el dona Cunit, que amb 36 hectàrees que els dedica, forneix el 7,53 % del conjunt de les seves terres agrícolament aprofitades.

Les xifres que proporciona el cadastre de què ens valem, no reflecteixen el desmèrit en què ha caigut el cultiu de l'olivera a la darrera dècada.

L'AMETLLER

Aquest fruiter, que en el segle passat solament constava amb una minsa superfície de cultiu, exclusivament en cinc termes municipals, amb un total per al conjunt de la rodalia de 23 hectàrees, ara apareix cultivat a la jurisdicció de tots els ajuntaments del Baix Penedès i aconsegueix, en el seu conjunt, 950 hectàrees, 48 àrees i 55 centiàrees. L'augment és espectacular en xifres. El seu coeficient actual és 7,38 %, mentre que a la primera dècada del segle es reduïa a 0,14 %.

Actualment, el terme municipal on aquest arbre obté la màxima extensió, és la Bisbal, on es cultiva en 201 hectàrees, 44 àrees i 27 centiàrees, amb un índex del 13,53 %. Cal remarcar que a la Bisbal l'any 1900 no es declarava l'existència d'ametllers. Gairebé es calcula el mateix coeficient per a Santa Oliva, on es conreen 105 hectàrees del fruiter, les quals representen el 13,50 % dels cultius. Tampoc a Santa Oliva es declaraven ametllers en obrir-se el present segle. A Sant Jaume dels Domenys, les xifres absolutes donen una superfície d'ametllers superior a la de Santa Oliva, però les seves 130 hectàrees de l'arbre referit solament permeten indicar-li un coeficient del 8,99 %. Els coeficients municipals mínims els proporcionen el Vendrell amb el 3,73 %, per les seves 91 hectàrees, i Cunit, que té el 3,76 % per les 18 que treballa en ametllers. En xifres absolutes, aquest darrer ajuntament ofereix també la superfície més reduïda dedicada al primerenc fruiter.

L'AVELLANER

A la primera dècada del segle no es cultivaven avellaners a cap dels termes municipals del Baix Penedès, a judicar pel padró agrícola aleshores vigent. En l'actualitat únicament se'n cultiven en regadiu al municipi del Montmell, on el cadastre n'assenyala 48 àrees. En secà, el seu cultiu ha estat expandit a la jurisdicció de tots els municipis, per bé que en superfícies reduïdes. En el conjunt de la rodalia es sumen 105 hectàrees, 26 àrees i 19 centiàrees, departides en les indicades 48 àrees de regadiu i 104 hectàrees de secà. El coeficient dels avellaners irrigats resulta inapreciable i els de conreu eixut resta a un 0,81 %.

Al petit terme de Llorenç, trobem l'índex màxim amb el 4,12 % per les 17 hectàrees que dedica a avellaners. En xifres absolutes, la superfície municipal màxima l'ofereix Banyeres, on es donen 40 hectàrees als avellaners, amb un índex del 3,82 %. El coeficient mínim d'aquest cultiu el trobem a la Bisbal, el qual és solament de dècimes, per la seva única hectàrea declarada com destinada a aquest arbust.

EL GARROFER

En sentit contrari al que ha passat amb els altres arbres fruiters de secà, que en el curs de la present centúria s'han expandit a tots els termes municipals del Baix Penedès, el garrofer, que constava com a cultivat a la jurisdicció de tots els ajuntaments, menys als del Montmell, l'Arboç i Banyeres, ara únicament figura en el cadastre de Calafell, Cunit i el Vendrell, és a dir als termes confinants amb el mar. A l'interior, tant a la muntanya com a la semimuntanya, ha desaparegut dels cultius. Amb tot, en el conjunt de la rodalia, mercès a l'expansió que manté als tres municipis de la costa, encara ha augmentat de superfície, puix que ha passat de 999 hectàrees que se li declaraven a l'amillament del començ de la centúria a 1.287 que se li reconeixen en el present. Així ha passat d'un determinant del 6 % del sàtiu al 10 %.

En els registres fiscals consten 1.087 hectàrees de garrofers al Vendrell, amb l'índex del 44,56 % dels conreus, el qual dobla el de la vinya, que el segueix

Secà (1)	Ametllers	Sembra	Avellaners	Vinya	Olivers	Garrofers	Total secà
Albinyana	38 32 08 (4,20)	386 45 14 (42,41)	2 17 45 (0,23)	335 78 83 (36,85)	130 99 95 (14,37)	—	893 73 45 (98,08)
Arboç, L'	62 64 52 (5,47)	534 26 42 (46,66)	7 05 89 (0,61)	404 00 88 (35,29)	120 02 99 (10,48)	—	1.128 00 70 (98,53)
Banyeres	99 05 00 (9,44)	459 94 69 (43,85)	40 07 53 (3,82)	304 16 49 (28,99)	113 13 18 (10,78)	—	1.016 36 89 (96,90)
Bellvei	51 21 79 (7,80)	317 30 07 (48,35)	3 04 68 (0,46)	195 47 69 (29,79)	72 41 11 (11,03)	—	639 45 34 (97,45)
Bisbal, La	201 44 27 (13,58)	490 62 12 (33,09)	1 74 24 (0,11)	527 49 18 (35,58)	252 58 26 (17,03)	—	1.437 88 07 (99,42)
Calafell	47 91 77 (4,92)	379 39 94 (38,97)	2 92 00 (0,29)	246 40 64 (25,31)	98 99 02 (10,16)	188 84 14 (19,39)	964 47 51 (99,06)
Cunit	18 07 15 (3,76)	299 28 27 (62,28)	—	96 46 81 (20,07)	36 19 25 (7,53)	11 84 91 (2,46)	461 86 39 (96,11)
Llorenç	45 84 87 (11,05)	149 53 20 (36,05)	17 10 41 (4,12)	88 02 76 (21,22)	99 40 18 (23,96)	—	399 91 42 (96,42)
Montmell, El	58 39 37 (5,37)	334 33 26 (30,80)	5 62 45 (0,51)	426 61 78 (39,30)	240 99 33 (22,20)	—	1.065 96 19 (98,20)
Snt. Jaume	130 88 96 (8,99)	585 17 62 (40,21)	13 05 11 (0,89)	550 21 40 (37,81)	157 66 06 (10,83)	—	1.436 99 15 (98,76)
Sta. Oliva	105 64 90 (13,50)	226 91 02 (29,00)	4 97 68 (0,63)	246 23 80 (31,47)	145 81 05 (18,63)	—	729 58 45 (93,25)
Vendrell, El	91 03 17 (3,73)	430 29 27 (17,63)	7 00 48 (0,36)	549 66 62 (22,53)	242 88 82 (9,95)	1.087 26 16 (44,56)	2.410 02 69 (98,78)
	950 48 75 (7,38)	4.593 51 02 (35,67)	104 77 92 (0,81)	3.970 56 88 (30,84)	1.711 09 20 (13,29)	1.287 95 21 (10,00)	12.620 26 25 (98,02)

(1) S'indiquen hectàrees, àrees i centiàrees.

Les xifres entre claudàtors expressen els percentatges damunt del total dels cultius.

en importància. En aquest doble terme del Vendrell - Sant Vicenç de Calders, en el curs de la centúria s'ha ampliat el cultiu d'aquest arbre en un 50 %, puix que a l'inici del període a què ens referim únicament s'hi cultivaven 560 hectàrees de garrofers. A Calafell se li cedeixen ara 188 hectàrees, amb un índex del 19,39 % del llauró. El 1900 no passaven de 134 hectàrees les que s'hi cultivaven de garrofers. A Cunit aquest arbre hi té molta menys importància, reduint-se el seu coeficient al 2,46 % dels conreus.

EL PRESSEGUER

Més ençà del cadastre de 1963 s'ha tendit a plantar presseguers a les terres de secà dels termes planers de la comarca. No tenim dades estadístiques, però aquesta tendència és ben accentuada per exemple a l'Arboç i els seus termes veïns i es fa sobretot a expenses de les oliveres i la sembra.

LES SUPERFÍCIES NO CULTIVADES

En el conjunt del Baix Penedès les superfícies territorials no cultivades sumen 13 063 hectàrees, 12 àrees i 7 centiàrees, amb un índex del 50,36 % de

<i>Inculte (1)</i>	<i>Pasturatges</i>	<i>Improductiu</i>	<i>Canyar</i>	<i>Pinedes</i>	<i>Garriga</i>	<i>Arbres de ribera</i>	<i>Total inculte</i>
Albinyana	398 47 55 (38,76)	81 93 33 (7,93)	—	101 29 74 (9,85)	446 29 17 (43,41)	—	1.027 99 79 (53,01)
Alboç, L'	28 21 32 (13,82)	57 45 82 (28,14)	—	4 78 46 (2,34)	113 67 08 (55,68)	—	204 12 68 (15,13)
Banyeres	55 03 33 (41,60)	32 90 87 (24,87)	6 37 46 (4,81)	17 15 50 (12,96)	18 89 27 (14,28)	1 90 57 (1,44)	132 27 00 (11,19)
Bellvei	15 03 51 (8,79)	15 33 45 (9,52)	—	11 13 89 (6,51)	129 45 15 (75,72)	—	170 96 00 (20,66)
Bisbal, La	457 76 86 (26,71)	292 60 82 (17,07)	—	18 20 41 (1,06)	944 65 08 (55,13)	—	1 713 23 17 (53,61)
Calafell	129 55 76 (12,99)	101 77 84 (10,20)	00 14 56 (0,01)	73 00 42 (7,32)	692 64 84 (69,46)	00 23 88 (0,02)	997 13 42 (50,54)
Cunit	107 34 76 (22,50)	74 68 82 (15,65)	—	38 73 22 (8,11)	256 28 87 (53,72)	—	477 05 67 (49,81)
Llorenç	5 08 39 (22,06)	2 03 47 (8,83)	—	4 42 62 (19,21)	11 49 09 (49,88)	—	23 03 57 (5,26)
Montmell, El	961 03 65 (15,66)	827 19 03 (13,48)	—	408 97 73 (6,66)	3.937 35 10 (64,20)	—	6.134 55 51 (84,96)
Snt. Jaume	153 31 26 (15,75)	65 21 20 (6,70)	00 33 43 (0,03)	84 83 71 (8,71)	669 28 50 (68,77)	—	973 21 98 (66,02)
Sta. Oliva	108 07 65 (67,91)	28 04 40 (17,62)	—	2 48 75 (1,56)	20 52 20 (12,93)	—	159 13 00 (16,90)
Vendrell, El	500 40 20 (47,63)	112 70 04 (10,72)	—	39 21 53 (3,73)	398 09 51 (37,89)	—	1.050 41 28 (30,09)
	2.919 34 24 (22,34)	1.691 89 09 (12,95)	6 85 45 (0,05)	804 24 98 (6,15)	7.638 63 86 (58,47)	2 14 45 (0,01)	13.063 12 07 (50,36)

(1) S'indiquen hectàrees, àrees i centiàrees.

Les xifres entre claudàtors expressen els percentatges damunt del conjunt de la part inculta, i les de la darrera columna els percentatges damunt de la superfície total cadastrada dels termes municipals.

la jurisdicció dels termes municipals. En cinc d'aquests termes, la part no cultivada és superior quant a extensió a la cultivada i en set hi és inferior. Els primers són Albinyana, la Bisbal, Calafell, el Montmell i Sant Jaume dels Domenys. Aquell que ofereix el major coeficient de terres incultes és el terme típicament muntanyenc del Montmell, que obté el 84,96 %, seguit de Sant Jaume que sobrepassa el 66 %. El coeficient mínim pertany a Banyeres, que solament deixa sense treballar un 11,19 %.

Hom pot establir la següent taula de terrenys incultes :

RESUM

Els cultius del Baix Penedès són els típicament mediterranis, és a dir, la vinya, el blat, l'olivera, el garrofer, l'ametller i, en molt petita escala i solament en determinats termes, l'avellaner. En aquesta rodalia s'adverteix una certa preferència a tendir a la introducció de l'arbrat en els cultius, la qual no existeix a l'Alt Penedès.

En obrir-se el present segle, la vinya tenia majoria absoluta en els cultius de totes les jurisdiccions municipals, però ara ha restat reduïda a menys de

(1)	<i>Regadiu</i>	<i>Secà</i>	<i>Total cultiu</i>	<i>Inculte</i>	<i>Total termes municipals</i>
Albinyana	17 45 14 (1,91)	893 73 45 (98,08)	911 18 59 (46,98)	1.027 99 79 (53,01)	1.939 19 38
Arbog, L'	16 76 62 (1,46)	1.128 00 70 (98,53)	1.144 77 32 (84,86)	204 12 68 (15,13)	1.348 90 00
Banyeres	32 50 39 (3,09)	1.016 36 89 (96,90)	1.048 87 28 (88,80)	132 27 00 (11,19)	1.181 14 28
Bellvei	16 68 28 (2,54)	639 45 34 (97,45)	656 13 62 (79,33)	170 96 00 (20,66)	827 09 62
Bisbal, La	8 56 33 (0,57)	1.473 88 07 (99,42)	1.482 44 40 (46,38)	1.713 23 17 (53,61)	3.195 67 57
Calafell	9 08 62 (0,93)	964 47 51 (99,06)	973 56 13 (49,40)	997 13 42 (50,54)	1.970 69 55
Cunit	18 67 37 (3,88)	461 86 39 (96,11)	480 53 76 (50,18)	477 05 67 (49,81)	957 59 43
Llorenç	14 82 73 (3,57)	399 91 42 (96,42)	414 74 15 (94,73)	23 03 57 (5,26)	437 77 72
Montmell, El	19 51 55 (1,79)	1.065 96 19 (98,20)	1.085 47 74 (15,03)	6.134 55 51 (84,96)	7.220 03 25
St. Jaume	18 00 23 (1,23)	1.436 99 15 (98,76)	1.454 99 38 (33,97)	973 21 98 (66,02)	2 428 21 36
Sta. Oliva	52 80 67 (6,74)	729 58 45 (93,25)	782 39 12 (83,09)	159 13 00 (16,90)	941 52 12
Vendrell, El	29 62 62 (1,21)	2.410 02 69 (98,78)	2.439 65 31 (69,90)	1.050 41 28 (30,09)	3.490 06 59
	254 50 55 (1,97)	12.620 26 25 (98,02)	12.874 76 80 (49,63)	13.063 12 07 (50,36)	25.937 88 87

(1) S'indiquen hectàrees, àrees i centiàrees.

Les xifres entre claudàtors de les dues primeres columnes expressen els percentatges damunt del conjunt cultivat. Les de la tercera i quarta columna expressen els percentatges damunt del total dels termes municipals.

la meitat. Es pot calcular que ha perdut un 58 % de l'antiga superfície de conreu. Avui solament representa un 30 % del sàtiu. S'han aprofitat de les arrencades de ceps tots els arbres de secà abans indicats, sobretot l'ametller, que del 0,14 % ha passat al 7,38 %, i l'olivera que ha doblat amb escreix les seves superfícies i, fins fa una dotzena d'anys, el garrofer. La sembra també ha millorat notablement les seves superfícies a expenses de la minva vitícola. L'avellaner es cultiva en molt poca escala i en el conjunt comarcal obté solament el 0,80 % del sàtiu.